

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM

(Válogatás 1980 második félév külföldi folyóirataiból)

AESC	Annales ESC (Paris)
AHR	The American Historical Review (Washington)
AHRF	Annales Historiques de la Révolution Française (Paris)
AI	Anale de Istorie (Bucuresti)
AS	Archiv für Socialgeschichte (Bonn)
BIHR	Bulletin of the Institute of Historical Research (London)
C	Crisa
CASS	Canadian – American Slavic Studies (Pittsburgh)
ČČH	Československý Časopis Historický (Praha)
CSSH	Comparative Studies in Society and History (London)
EEQ	East European Quarterly (Univ. of Colorado)
EHR	The English Historical Review (Edinburgh)
GWU	Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Stuttgart)
HČ	Historický Časopis (Bratislava)
HJ	Historisches Jahrbuch (München)
HS	Historické Štúdie (Bratislava)
HT	History and Theory
HZ	Historische Zeitschrift (München)
IP	Isztoriceszki Pregled (Szófia)
ISzSzSzR	Isztorija SzSzSzR (Moszkva)
JfW	Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin)
JGO	Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (Berlin)
JMH	The Journal of Modern History (Chicago)
MA	Le Moyen Age (Bruxelles)
MÖS	Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs (Wien)
NLR	New Left Review (London)
NNI	Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
NRS	Nouva Rivista Storica (Róma)
PW	Z Pola Walki (Warszawa)
QS	Quaderni Storici (Ancona)
R	Review (New York at Binghampton)
RES—EE	Revue des Etudes Sud—Est Européennes
RH	Revue Historique (Paris)

RHDGM	Revue d'Histoire de la Deuxième Guerre Mondiale (Paris)
RI	Revista de Istorie (Bucuresti)
RSI	Rivista Storica Italiana (Nápoly)
Sp	Speculum (Cambridge)
SCo	Storia Contemporanea (Bologna)
SH	Sborník Historický (Praha)
SR	Slavic Review (The Ohio State University)
SSt	Studi Storici (Bologna)
SzSz	Szovetszkoe Szlavjanovedenie (Moszkva)
VI	Voproszű Isztorii (Moszkva)
VMU	Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta (Moszkva)
ZfG	Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
ZfO	Zeitschrift für Ostforschung (Marburg/Lahn)

ELMÉLET, MÓDSZERTAN

PETRE AURELIAN: Dix années de recherches au sujet des problèmes de la continuité. (A kontinuitás elméletével kapcsolatos kutatások az utóbbi 10 évben.)

RES-EE, 1980:3. 437-443.

Az 1970-1979 között ebben a tárgykörben megjelent tanulmányok számbavétele.

BUCHARD, C.B.: Remarques méthodologiques sur l'emploi de la statistique dans la démographie médiévale. (Módszertani megjegyzések a statisztika használatához a középkori demográfiai kutatásokban.)

MA, t.86. 1980: 3-4. 421-438.

R. Fossier Picardia 1075-1300 közötti demográfiájával kapcsolatos kalkulációs módszerei - a kvalitatív jellegű források felhasználása.

CONFANCESCO, D.: Appunti per un'analisi del mito romano nell'ideologia fascista. (Szempontok a római mítosz analíziséhez a fasiszta ideológiában.)

SCo, t.11. 1980:3. 383-412.

A jelen problémáitól idegen római mítosz hatékonyságának problémája, politikai funkciója.

GRANATA, I.: Storia nazionale e storia locale: alcune considerazioni sulla problematica del fascismo delle origini 1919-1922. (Nemzeti történet és helytörténet: néhány szempont a fasiszmus problematikájához kezdetei óta. 1919-1922.)

SCo, t.11. 1980:3. 503-544.

Új szempontok a fasiszmus történetének felvázolásához a legújabb helytörténeti tanulmányok felhasználásával.

- HARDING, A.:** Political liberty in the Middle Ages. (Politikai szabadság a középkorban.)
Sp, t.55. 1980:3. 423–443.
A középkor „szabadság” terminusának politikai szabadságként való értelmezése – a fogalom tartalmi meghatározása.
- HEITZ, G. – VÖGLER, G.:** Agrarfrage, bäuerlicher Klassenkampf und bürgerliche Revolution in der Übergangsepoche vom Feudalismus zum Kapitalismus. (Agrárkérdés, paraszti osztályharc és polgári forradalom a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet időszakában.)
ZfG, 28. 1980:11. 1060–1078.
A szerzőpár négy aspektust állít cikke középpontjába: – a korszak, az agrárkérdés és az eredeti tőkefelhalmozódás összefüggése; – az agrárproblémák és a paraszti osztályharcok helye a forradalmakban; – a német fejlődés néhány specifikuma; – a fő fejlődési tendenciák megvilágítása azokon a területeken, ahol a 18. sz. végéig nem zajlott le polgári forradalom.
- KAIN, J. Ph.:** Marx's dialectic method. (Marx dialektikus módszere)
HT, t.19. 1980:3. 294–312.
Marx filozófiájának fejlődési fázisai, – gondolatmenetének lényegi törésmentessége.
- KOSSOK, M.:** Bemerkungen zum Verhältnis von Agrarstruktur, Agrarbewegung und bürgerlichem Revolutionszyklus. (Megjegyzések az agrárstruktúra, az agrármozgalom és a polgári forradalmi ciklus viszonyához.)
ZfG, 28. 1980:11. 1039–1059.
1979 októberében rendezte az Újkori Összehasonlító Forradalomtörténeti Kutatócsoport III. Nemzetközi Kollokviumát. Témája: a „Paraszti osztályelemek a polgári forradalmi ciklusban” volt. E cikk a kollokvium bevezető előadásaként hangzott el. Ebben az elméleti írásban a szerző a paraszti elemek funkcióját és történelmi helyét mutatja be.
- KUDRNA, J.:** K problematice historické periodizace. (Adalék a történeti periodizáció kérdéséhez.)
HČ, 28. 1980:3. 418–428.
Egyetemes történelem; a kapitalizmus korszaka periodizációjáról.
- LEFEBVRE, H.:** Marxism Exploded (Megdöntött marxizmus)
R, 4. 1980:1. 19–32.
A szerző a marxista ideológia terjedésének okait kutatja. Véleménye szerint a marxizmus érvényesülését az teszi lehetővé, hogy az elmélet az analízis és a politikai kritícizmus síkján a totalitarizmusban újratermelődik.
- LEVINE, A. – WRIGHT, E.O.:** Rationality and Class Struggle (Racionalitás és az osztályharc.)
NLR, 123. 1980:szept.–okt. 47–68.

A szerző azt az álláspontot képviseli, hogy a húszadik századi nyugati marxista eszmék a kommunista pártok által képviselt hivatalos marxizmus eszméitől eltérnek, és ellentmondanak Marx egyes téziseinek is.

ROBINSON, C.: Notes Toward a „Native” Theory of History (Jegyzetek a „bennszü-
lött” történelemelméletről)

R, 4. 1980:1. 45–78.

A cikk a fejletlenebb civilizációk társadalomtörténetének hamis interpretációit veszi célba. Az elnyomott osztályok, etnikai csoportok ill. civilizációk történelmi igazát az elnyomó réteg saját ízlése szerint formálja át. A szerző példaként mutatja be az angolok skóciai gyarmatosítását.

SCHLÖGL, W.: Zum Problem des Identitätsnachweises in mittelalterlichen Handschriften. (A személyazonosság bizonyításának problémájához a középkori kéziratoknál.)

HJ, 100. 1980. 131–162.

A szerző a paleografikus és a bírósági írásösszehasonlítás módszereit mutatja be.

NATOLI, C.: Alcuni considerazioni in tema di marxismo e „crollo” del capitalismo. (A marxizmus és a kapitalizmus „összeomlása” témájának néhány szempontja.)

SCo, t.11. 1980:3. 545–558.

A kérdés körül kialakult vita. Az utolsó tíz év historiográfiája.

DI SIMPLICIO, O.: Rivolte e transizione. (Forradalmak és átmenet.)

SSt, t.21. 1980:3. 527–539.

A 16–17. sz.-i európai felkelések közös vonásai – a kapitalizmus kezdeteivel bekövetkező gazdasági-társadalmi változások átalakító hatása a forradalmi mozgalmak dinamizmusára.

VILLARI, R.: Storici americani e ribelli europei. (Amerikai történészek és európai lázadók.)

SSt, 21. 1981:3. 487–502.

A 17. sz. válságával kapcsolatos történelevita főbb állomásai, eredményei.

HISTORIOGRÁFIA

BOBROVA, Sz.P.: Voproszŭ szocial’no-ékonomiczeszkoj isztorii szrednevekovoj Bolgarii v oszvescsenii Dimitra Blagoeva (A középkori Bulgária szociális és gazdaságtörténete D. Blagojev megvilágításában.)

Sz.Sz., 1980:5. 64–73.

Historiográfiai elemzés Blagojev, a neves bolgár marxista történész középkori Bolgár állam történetéről alkotott koncepciójáról. A polgári történészek koncepcióinak elemzése e témában.

- BUUCK, R.: Zu Rolle und Funktion der Ranke-Gesellschaft in der Geschichtsschreibung der BRD. (A Ranke Társaság szerepéhez és funkciójához az NSZK történetírásában.)
ZfG, 28. 1980:3. 223–234.
Az 1950-ben alapított – konzervatív történelemfelfogást képviselő – Ranke Társaság bemutatása.
- LA CAPRA, D.: Rethinking intellectual history and reading texts. (Az intellektuális történelem újragondolása és a szövegolvasás.)
HT, t.19. 1980:3. 245–276.
Az intellektuális történelem értelmezése: A szövegek fogalma. Az intellektuális történetírás lehetséges céljai.
- DOGLIO, M.: La „Nuova Rivista Storica” e la storiografia del Novecento (1917–1945). (A Nuova Rivista Storica és a 20. sz. historiográfiája. 1917–1945).
NRS, t.64. 1980:3–4. 334–377.
A Nuova Rivista Storica helye, szerepe a két háború közötti olasz historiográfiában.
- FRYDE, E.: The beginning of Italian humanist historiography: the „New Cicero” of Leonardo Bruni. (Az olasz humanista historiográfia kezdetei: L.Bruni „Új Cicero”-ja.)
EHR, t.95. 1980.júl. 533–552.
Plutarchoson alapuló Cicero-életrajzának kritikai vizsgálata. A 15. században élt Bruni történetírói működése.
- IRMSCHLER, K.: Zum „historisch-sozialwissenschaftlichen” Konzept einer bürgerlichen Gesellschaftsgeschichte in der Historiographie der BRD. (Egy polgári társadalomtörténet „történelmi-társadalomtudományi” koncepciójához az NSZK történetírásában.)
ZfG, 28. 1980:12. 1135–1147.
A cikk bemutatja a modern polgári társadalomtörténetírást az NSZK-ban és egyben kritika alá is vonja e történetírói felfogást.
- KELLEY, D.R.: Johann Sleidan and the Origins of History as a Profession (Johann Sleidan és a történelemkutatás, mint szakma)
JMH, 52. 1980:4. 573–598.
A szerző Johann Sleidant (1506–1556) tartja a hivatásos történelemkutatás úttörőjének. Szerinte a német származású humanista történész nemcsak a reformáció korának, hanem az egész modern történelemkutatásnak legkiválóbb művelője volt.
- KŘÍŽEK, J.: Některé problémy současného stavu naší marxistické historiografie (A mai marxista történetírásunk néhány problémája).
ČCH, 28. 1980:5. 641–647.
A CSKP 1980. márciusi plénuma foglalkozott többek között a politikai-nevelő

és ideológiai munka hatékonyságának emelése kérdésével, s a társadalomtudományok feladatával ezzel kapcsolatban. A cikk ennek alapján vizsgálja a csehszlovák történetírás utóbbi évtizedének (1969–1979) eredményeit és hiányosságait.

KÜTTLER, W. – SEEBER, G.: Forschungsprobleme der Geschichte des deutschen Bürgertums und der deutschen Bourgeoisie.

ZfG, 28. 1980:3. 203–223.

A feudális polgárság és a burzsoázia fejlődésének és struktúráinak főbb kutatási kérdései a marxista történettudományban.

LOZEK, G.: Základní otázky současné kritiky buržoazní historiografie (A polgári történetírás mai kritikájának alapvető kérdései.)

ČX, 28. 1980:6. 888–911.

Az NDK-történész áttekintést ad az utóbbi évek nyugatnémet és nyugati történetírásáról.

MANUSEVICS, A.Ja.: Novaja i novejsaja isztorija sztran Central'noj i Jugo-Vosztocnoj Evropü v trudah szovetszkih isztorikov v period mezsdu XXV i XXVI sz"ezdami KPSzSz (A közép- és dél-kelet-európai országok új- és legújabbkori történelme a szovjet történetírásban az SzKP XXV. és XXVI. kongresszusa közötti időszakban)

NNI, 1980:6. 23–39.

A szovjet történészek kutatómunkája tükrözi azt is, hogy a Szovjetunió számára megnőtt a régió országainak a jelentősége.

MOGIL'NICKIJ, B.G.: Szovremennüj etap krizisza burzsuaznoj isztoricseszkoj nauki (A polgári történettudomány mai válsága).

VI, 1980:9. 62–77.

A szerző a történelem és a jelenidő, a történettudomány társadalmi funkciói, a történelem helye a társadalomtudományok rendszerében – kérdések köré csoportosítja a szemlét.

PESANTE, M.L.: La fina del nazionalismo nella storiografia della BRD. (A nacionalizmus megszűnése az NSZK történetírásában.)

QS, 44. 1980. 627–656.

A bismarcki korszak társadalma elemzésének újabb irányzatai, tágabb horizontja.

POPESCU – PUȚURI, I.: Contribuția lui Constantin Dobrogeanu-Gherea la dezvoltarea socialismului științific și istoric. (C. Dobrogeanu-Gherea hozzájárulása a tudományos szocializmus fejlődéséhez.)

AI, 1980:4. 18–33.

Marx és Engels műveinek népszerűsítésén kívül a „Szocializmus az elmaradott országokban” és a „Történelem materialista koncepciója” című írásaiban ön-

álló gondolatainak is helyet adott. A korabeli szocialistákkal folytatott levelezése is értékes anyagnak számít e gondolatok feltárásában.

SOPKO, J.: Dielo Petra Revu a jeho význam pre slovenskú historiografiu (Révay Péter életműve és a szlovák történetírásban betöltött jelentősége).

HČ, 28. 1980:3. 400–417.

Révai Péter (1568–1622) élete és történetírói munkássága.

SZMOLENSZKIJ, N.I.: Problema „politicseszkjoj isztorii” v szovremennoj burzsua-znoj isztorigrafii FRG (A „politikátörténet” problémája az NSZK polgári történetírásában).

NNI, 1980:5. 158–166.

A mai nyugat-német társadalomtörténet és politikátörténet művelőinek tevékenysége, kapcsolatuk a marxista történettudománnyal.

TAFTA, L.: Les Etats balkaniques à l'époque moderne jusqu' en 1878 dans la vision de N. Iorga. (A balkáni államok modernkori története 1878-ig N. Iorga szemlétében.)

RES–EE, 1980:3. 459–473.

Románia szerepe és helye a Balkánon.

TIBENSKY, J.: Slovenská historiografia v období počiatkov slovenského národného obrodzenia, 1780–1830. (A szlovák történetírás a szlovák nemzeti megújulás korszakában, 1780–1830.)

HČ, 28. 1980:4. 531–553.

A tanulmány a szlovák történetírás történetéről készülő kollektív monográfia első fejezetének a változata. A szerző a szlovák történetírás kezdeteinek és kibontakozásának ezt az 50 évet tárgyalja részletesebben.

ZUB, AI.: Viziunea si desfășurare istorică la Mihai Eminescu. (Mihai Eminescu történeti koncepciója.)

RI, t.33. 1980:6. 1099–1119.

Eminescu reflexiói a románok nemzeti koncepciójával kapcsolatban.

MUNKÁSMOZGALOM, A MOZGALOM IDEOLÓGIÁJA

ARDELEANI, I.: Clasa muncitoare si organizatiile sale politice în viata social-politică a României. Partidul Social-Democrat. (A munkásosztály és politikai szervezeteinek szerepe Románia társadalmi-politikai életében. A Szociáldemokrata Párt.)

AI, 1980:4. 65–87.

A párt története 1927–1944 között.

GOLEBIOWSKI, J.W.: Ruch robotniczy jako przedmiot badan naukowych. Problemy ogólne i nowe trendy. (A munkásmozgalom mint a tudományos vizsgálatok tárgya. Általános problémák és új trendek).

PW, 23. 1980:3. 3–16.

A munkásmozgalom történetének fogalmi tisztázása, helye az egyetemes történelemben, a munkásmozgalom és a munkásosztály történetének viszonya, periodizációs kérdések, módszertani problémák, végül a munkásmozgalom történetének kapcsolata a nemzeti felszabadító és antikolonialista mozgalmak történetével.

DAVIS, M.: Why the US Working Class is Different? (Miért más az Egyesült Államok munkásosztálya?)

NLR, 123. 1983:szept.–okt. 3–46.

A szerző azt állítja, hogy a munkásosztály forradalmi szerepéről szóló klaszikus elmélet alól kivételt képez az amerikai munkásság, mely semmilyen vonatkozásban sem hasonlítható össze a nyugat-európai munkáspártok szervezettségével és konkrét történelmi szerepével. Ennek okát a szerző elsősorban az USA ipari struktúrájában és technológiai fejlettségében látja.

STEARNS, P.N.: The Effort at Continuity in Working-Class Culture (Folytonosságra való törekvés a munkásosztály kultúrájában).

JMH, 52. 1980:4. 626–655.

A szerző cikkében választ keres arra, hogy a munkásosztály kultúráját folytonosságában vagy pedig változásaiban lehet-e vizsgálni, és hogy ez a kultúra vajon ismert volt-e a munkásosztály előtt, hasznosították-e ezt az értéket a harcuk során.

WILLIAMS, R.C.: Collective Immortality: The Syndicalist Origins of Proletarian Culture, 1905–1910. (Kollektív halhatatlanság: a proletárkultúra testületi eredete, 1905–1910.)

SR, 39. 1980:3. 390–402.

A kollektivizmus ideológiáját a szerző szerint kulturális téren is népszerűsítették a bolsevikok. A leninizmus és a kollektivizmus eszméjét szembeállítva a cikk megállapítja, hogy az előbbi járult hozzá a bolsevizmus továbbéléséhez.

A NŐ-KÉRDÉS A TÖRTÉNELEMBEN

NICCOLI, O.: Menstruum quasi monstruum": parti mostrosi e tabù mestruali nel '500. (Szörnyszülöttek és a menstruációs tabu az 1500-as években.)

QS, 1980:44. 402–428.

Szörnyszülöttek fogalmazásával kapcsolatos 16. sz.-i hiedelmek kulturális-velési tényezői: továbbélésük a folklórban.

JACOBSON-SCHUTTE, A.: „Trionfo delle donne”: tematiche di rovesciamento dei ruoli nella Firenze rinascimentale. („A nők diadala”: a szerepek megfordításának tárgyköréből a renaissance Firenzében.)

QS, 1980:44. 474–496.

A szexuális szerep megfordításának társadalmi és pszichológiai funkciója – a nő uralomrajutásának ábrázolása a művészetben – az átmeneti szabadság szimbolikus értéke.

CAVALLO, S. – CERUTTI, S.: Onore femminile e controllo sociale della riproduzione in Piemonte tra Sei e Settecento. (Női becsület és a szaporodás társadalmi szabályozása a 17.–18. században.)

QS, 1980:44. 346–383.

A család és a közösség társadalmi kontrollja a nők fölött – a törvénytelen gyermekekért való felelősség nőkre háramló túlsúlya.

WERLHOF, von C.: Notes on the Relation between Sexuality and Economy (A szexualitás és a gazdaság közötti kapcsolat)

R, 4. 1980:1. 33–42.

A cikk a nők tömeges munkába állásának materiális, pszichikai és gazdasági vonatkozásait vizsgálja.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

NAROCNSICKIJ, A.L.: Grecseszkoje nacional'no-oszvoditel'noe dvizsenie i Roszszija (A görög nemzeti felszabadító mozgalom és Oroszország).

VI, 1980:12. 57–68.

Új szovjet dokumentum-kötetek és kutatási munkálatok a 19. századi orosz külpolitikáról.

KELLER, M.: Anglo-American Politics, 1900–1930., in Anglo-American Perspective: A Case Study in Comparative History (Anglo-amerikai politika 1900–1930, anglo-amerikai perspektívában: esettanulmány az összehasonlító történelemben).

CSSH, 22. 1980:3. 458–477.

A szerző az összehasonlító politikátörténet buktatóira hívja fel a figyelmet.

HEIDEKING, J.: Oberster Rat – Botschaftskonferenz – Völkerbund. Drei Formen multilateraler Diplomatie nach dem Ersten Weltkrieg. (Legfelsőbb Tanács – nagyköveti konferencia – Népszövetség. A multilaterális diplomácia három formája az első világháború után.)

HZ, 231. 1980:3. 589–630.

A nemzetközi kapcsolatok történetében a két világháború között nagy szerepet játszó 3 intézmény tevékenységének, funkcióinak bemutatása. A cikk elsősorban a 20-as évekre koncentrálna.

TOBIA, B.: Politics estera socialista e problema del fascismo durante l'epoca di Locarno. (Szocialista külpolitika és a fasizmus problémája a Locarno-időszak idején.)

SCo, t.11. 1980:4–5. 709–749.

1925–1928. között tárgyalja a kérdéskört.

RŪKALOV, V.Sz.: Francuzszkaja isztoriografija szovetszko-francuzszkih otnosenij (A francia történetírás a szovjet-francia kapcsolatokról).

VI, 1980:11. 45–57.

A különböző történetírói felfogások és változásai története attól kezdve, hogy 1924. októberében Franciaország elismerte a Szovjetuniót.

SCHREIBER, G.: Les structures stratégiques de la conduite de la guerre italo-allemande au cours de la deuxième guerre mondiale. (Az olasz-német háború vezetésének stratégiai struktúrái a II. világháborúban.)

RHDGM, 30. 1980:október. 1–32.

A német befolyás erősödése Olaszországban a 30-as évektől Mussolini és Hitler közötti ellentétek kiéleződése.

EGYETEMES TÖRTÉNET

GALTUNG, J. – HEIESTAD, T. – RUDENG, E.: On the Decline and Fall of

Empires: The Roman Empire and Western Imperialism Compared (Birodalmak hanyatlásáról és bukásáról: a Római Birodalom és a nyugati imperializmus összehasonlítása)

R, 4. 1980:1. 91–153.

A szerzők az ókori Róma példájára utalva hirdetik a kapitalista rendszer megváltoztatásának szükségszerűségét. Véleményük szerint a gazdasági krízisek következtében egymást ciklikusan követő munkanélküliség és háborúk a kapitalizmus életének mesterséges meghosszabbítását jelentik.

MALŪSEVA, D.B.: Iszlám, do nacsala XX veka (Az iszlám a 20. század elejéig).

VI, 1980:11. 97–110.

A 7. századtól korunkig kíséri figyelemmel a szerző a vallás és az iszlám-népek rövid történetét.

ANGENENDT, A.: Das geistliche Bündnis der Päpste mit den Karolingern (754–796). (A pápák egyházi szövetsége a Karolingokkal, 754–796).

HJ, 100. 1980. 1–94.

Az egyházi szövetség, vagy ahogyan ezt a pápai levelek megfogalmazzák, „a kompaternitás kegye” 754 óta összekapcsolta a pápákat és a frank királyokat. A hosszú, alapos forrásokon nyugvó tanulmány e szövetséget vizsgálja.

WOLLASCH, J.: Parenté noble et monachisme réformateur. Observations sur les „conversions” à la vie monastique aux onzième et douzième siècles. (Nemesi

rokonság és újító szerzetesség. Észrevételek a 11.–12. sz. szerzetesi élethez való „megtéréseihez.”)

RH, t.264. 1980.júl.–szept. 3–24.

Családok szerzetbe való vonulásának gyakorlata és indítékai. Hatása a belső reformok elterjedésére.

MÜNCH, E.: Bauernschaft und bäuerliche Schichten im vollentfalteten Feudalismus. (Paraszttság és paraszti rétegek a kifejlett feudalizmusban.)

JW, 1980.III. 75–86.

A szerző elméleti fejtegetései a 11.–15. századra vonatkoznak.

JACKSON, P.: The crisis in the Holy Land in 1260. (Az 1260-as szentföldi krízis.) EHR, t.95. 1980.júl. 481–513.

A latin kereszténység közelkeleti fennmaradásának realitásai a mongol-moslim összeütközés idején – az „eljátszott alkalom”, a jeruzsálemi királyság és a mongolok közti szövetség elmulasztott lehetőségének újrazivzsgálata.

SHAROT, S.: Jewish Millenarianism: A Comparison of Medieval Communities (Zsidó millenárizmus: összehasonlítás a középkori közösségek között).

CSSH, 22. 1980:3. 394–415.

A szerző arra keres választ, hogy miért reagáltak eltérően a spanyol és portugál (szefard) zsidók és a német és francia (askenáz) zsidók a világ átalakulásával kapcsolatos nézetekre a középkorban.

CARPENTER, Ch.: The Beauchamp affinity: a study of bastard feudalism at work. (A Beauchamp-kapcsolatok: tanulmány a „törvénytelen” feudalizmus érvényesüléséről.)

EHR, t.95. 1980.júl. 514–532.

A hűbértokai kötelekeknel kevésbé konkrét kapcsolatokon nyugvó, a személyi függés szálain át kialakult „másodlagos” feudalizmus szilárd társadalmi szervezetté stabilizálódott gyakorlata a 15. századi Angliában.

KRENDL, P.: Ein neuer Brief zur ersten Indienfahrt Vasco da Gamas. (Egy új levél Vasco da Gama első indiai utazásához.)

MÖSA, 33. 1980: 1–21.

1499. augusztus 26-án I. Emanuel portugál király levelet írt I. Miksa császárnak, amelyben értesíti az Indiába vezető új út felfedezéséről. A szerző a levél keletkezési körülményeit, tartalmát, jelentőségét ismerteti, és függelékként közli a levelet latin nyelven. (Lelőhely: Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Bécs.)

BALLWANZ, I.: Bauernschaft und soziale Schichten des Dorfes im Kapitalismus. (Paraszttság és a falu társadalmi rétegei a kapitalizmusban.)

JW, 1980.III. 9–24.

A szerző cikke első részében bemutatja a „paraszt” fogalmával kapcsolatos marxista és polgári nézeteket, majd elemzi a mezőgazdasági üzemek nagyság-

struktúráját a kapitalizmusban, végül a német mezőgazdaság társadalmi szerkezetét analizálja a 19–20. század fordulóján.

PIESOWICZ, K.: Lebensrhythmus und Zeitrechnung in der vorindustriellen und in der industriellen Gesellschaft. (Életritmus és időszámítás a preindusztriális és az ipari társadalomban.)

GWU, 31. 1980:8. 465–485.

A munkaidő és a szabadidő jellegének, ritmusának megváltoztatása.

PRZEWORKSI, A.: Social Democracy as a Historical Phenomenon (A szociáldemokrácia, mint történelmi jelenség).

NLR, 122. 1980.júl.–aug. 27–58.

A szerző szerint a szociáldemokrácia az egyetlen olyan baloldali politikai erő a kapitalista államokban, amely következetesen harcolja ki a munkásosztály számára kedvező reformokat.

ELWERT, G. – WONG, D.: Subistence Production and Commodity Production in the Third World (Saját fogyasztásra termelés és áruterelés a harmadik világban).

R. 3. 1980:3. 501–522.

A cikk a politikai-gazdaságtan szemszögéből próbálja felvázolni a fejlődő országokban lehetséges variánsait annak, hogyan hat az önálló termelésre a társadalmi gazdasági fejlődés.

KÖZÉP és DÉL-EURÓPA

RUSSOCKI, S.: Vznik vládního systému a způsob panování v patrimoniálních monarchiích střední Evropy. (Az uralkodó rendszer kialakulása és az uralkodás módja a közép-európai patrimoniális monarchiákban.)

ČČH, 28. 1980:3. 399–414.

Néhány megjegyzést fűz a szerző a közép- és kelet-európai feudális államok kialakulásának kérdéséhez.

CVETKOVA, B.: Harakterni cserti na oszmanskata obscesztveno ikonemicseszka sztruktura v Evropejszkija Jugoiiztok prez 15–16. v. (Az oszmán társadalmi és gazdasági struktúra jellemző vonásai Délkelet-Európában a 15–16. században.)

IP, 1980:4. 7–20.

Érdekes adalék az utóbbi években az oszmán társadalmi szisztéma körül kialakult vitához. A szerző az európai fejlődéstől eltérő vonásokat elemzi.

ROGALLA von BIEBERSTEIN, J.: Die Bedeutung der Freimaurerei für national-emanzipatorische Gesellschaften in Polen und Russland 1815–1825. (A szabadkőművesség jelentősége a nemzeti-emancipációs társaságok számára Lengyelországban és Oroszországban, 1815 és 1825 között.)

ZO, 29. 1980:4. 639–653.

A különböző – a címben jelzett időszakban keletkezett – szabadművés társaságok összetételének, célkitűzéseinek tárgyalása.

BRUN-ZEJMIS, J.: „The Russian Idea” and „The Polish Question”: Some Russian Views on the Polish Insurrection of 1830 (Az orosz idea és a lengyel kérdés, az 1830-as lengyel felkelésről vallott néhány orosz nézet.)

EEQ 14. 1980:3. 315–326.

Az 1830 novemberi lengyel felkelést leverő orosz katonai intervenciót a kor orosz értelmisége többnyire nacionalista szemüvegen keresztül ítélte meg. A cikk három orosz értelmiségi, Puskin, Čaadajev és Lunin, a lengyel-orosz viszony és az európai kapcsolatok kérdésére vonatkozó nézeteit ismerteti.

HADZSI MURAT IBRAGIMBEJLI: Vosztocsnij krizisz 70-h godov 19.v. v szovremennoj tureckoj i anglo-amerikanskzkoj burzsuznoj isztoriografii (A mai török, angol és amerikai történetírás a 19. sz. 70-es éveinek keleti válságáról).

VI, 1980:11. 19–31.

A balkáni népek nemzeti felszabadító harcának, mint a pánszláv hódítás terjedésének interpretálása.

DAMJANOV, SZ.: Problemi na indusztrialnoto razvitie na balkanskzite sztrani v kraja na 19 i nacsaloto na 20 v. (Az ipari fejlődés problémái a balkáni országokban a 19. sz. végén és a 20. sz. elején).

IP, 34. 1980:3. 42–66.

Az iparfejlődés és a nyugati tőkebehatolás elemzése statisztikai adatok alapján.

BIELASIAK, J.: Modernization and Elite Cooptation in Eastern Europe, 1954–1971 (Modernizálás és az elit kooptálása Kelet-Európában 1954 és 1971 között).

EEQ, 14. 1980:3. 345–369.

A szerző az európai szocialista országokban az 1960-as évek végén megvalósított gazdasági-társadalmi modernizálással és ennek az egész szocialista rendszer struktúrájára gyakorolt hatásával foglalkozik. Ezen belül cikkében a politikai ellenőrzést gyakorló vezetőségárda szakemberekkel való feltöltését vizsgálja, és korrelációt állapít meg a gazdasági fejlődés és a politikai rendszerbe kooptált elit jelenléte között.

ANGLIA

ELTON, C.G.: Enacting clauses and legislative initiative, 1559–71. (Klauzulák törvénybeiktatása és törvényhozó kezdeményezés 1559–71-ben.)

BIHR, t.53. 1980:nov. 183–191.

Az Erzsébet-kori parlament működéséhez.

QUINTRELL, B.W.: The making of Charles I's Book of Orders. (I. Károly „Parancsok könyvé”-nek keletkezése.)

EHR, t.95. 1980.júl. 553–572.

A Stuart-adminisztráció társadalom- és gazdaságpolitikájára rávilágító Book of Orders újravizsgálata: szerzője, keletkezésének körülményei, hatása stb. (1631).

GENTLES, I.: The sales of bishops' lands in the English Revolution, 1646–1660.

(A püspökök birtokainak eladása az angol forradalom alatt, 1646–1660.)

EHR, t.95. 1980.júl. 573–586.

Az egyházi javak konfiskációjának hatása az angliai földbirtokelosztás képeére és az államháztartás pénzügyi mérlegére – az elkobzott birtokok hasznélvezői.

PAVLOVA, T.A.: Zselezom i krov'ju. Zavoevanie Kromvelem Irlandii (Vérrel és vassal. Cromwell meghódítja Írországot).

NNI, 1980:6. 143–153.

Az 1649-ben elkezdődött eseményeket elemzi az írás.

NEMCSENKO, I.V.: Burzsuznaja isztoriografija o szootnosonii vzgljadov T.Gobbsza i anglijszkoj dejsztvitel'noszti 17. veka (Hobbes nézetei és a 17. századi angol valóság korrelációja a polgári történetírásban).

VI, 1980:9. 158–165.

A kérdésnek azt a vitáját ismerteti a szerző, amely az angol nyelvű szakirodalomban folyt az utóbbi harminc évben.

PHILLIPS, J.A.: Popular Politics in Unreformed England (Népszerű politika a reformálatlan Angliában)

JMH, 52. 1980:4. 599–625.

A cikk az angol szavazati rendszer sajátosságait mutatja be a 18–19. században. A 19. század derekán hatályba lépő reformtörvény jelentősen befolyásolta a szavazati joggal rendelkezők számát és összetételét.

SMUT, T.C.: Scotland and England: Is Dependency a Symptom or Cause of Underdevelopment? (Skócia és Anglia: A függőség, mint a fejletlenség tünete és oka.)

R, 3. 1980:4. 601–630.

A szerző szerint Skócia esetében az anyaországtól való függés nem jelentette az ország gazdasági kiszolgáltatottságát. Egyedi politikai, kulturális és demográfiai tényezők hatására a kapitalista formáció elősegítette Skócia fejlődését; a kereskedelem nem a kizsákmányolás, hanem a gazdasági növekedés eszköze lett.

STRACHEN, H.: The early Victorian army and the nineteenth-century revolution in government. (A kora Victoria-kori hadsereg és a 19. sz.-i forradalom a kormányzásban.)

EHR, t.95. 1980.júl. 782–809.

Hadseregreform és a hadügyi tárca helye a költségvetésben.

NEWBOULD, D.C.: Whiggery and the dilemma of reform: liberals, radicals and the Melbourne administration, 1835–9. (Whig magatartás és a reformok dilemmája: liberálisok, radikálisok és a Melbourne-kormány 1835–9-ben.)
BIHR, t.53. 1980:nov. 229–241.
Új szempontok. Kora-viktoriánus angol belpolitika a historiográfiában.

MANCINI, M.: La politica internazionale del laborismo inglese nella seconda metà degli anni trenta (marzo 1936 – settembre 1939.) (Az angol munkáspárt nemzetközi politikája a harmincas évek második felében.)
SCo, t.11. 1980:4–5. 747–858.
Az angol munkáspárt állásfoglalása a versaillesi béke revíziója, a német kérdés és a faszizmus megerősödése problémáival kapcsolatban.

AUSZTRIA

HEINDL, W.: Aspekte der Ehescheidung in Wien um 1900. Grenzen und Möglichkeiten der Erforschung des Problems. (A válás aspektusai Bécsben 1900 körül. A probléma kutatásának lehetőségei és korlátai.)
MÖSA, 33. 1980. 218–246.

A tanulmány célja azoknak a lehetőségeknek és korlátoknak a megvilágítása, amelyeket a történelmi kutatás által eddig fel nem használt forrásanyag nyújt a társadalom- és mentalitástörténet számára ebben az érdekes és eddig kevésbé kutatott témakörben.

LOEW, R.: The Politics of the Austrian „Miracle” (Az osztrák „csoda” politikája).
NLR, 123. 1980:szept.–okt. 69–79.

A cikk a szociáldemokrata parlamenti többség vezetésével az 1970-es években megvalósított osztrák gazdasági virágzás körülményeit vizsgálja.

BULGÁRIA

GENCSEV, N.: B'lgarszko kulturno V'zrazdane (A bolgár kulturális reneszánsz)
IP, 1980:5. 3–20
A 18–19. sz.-i bolgár szellemi megújulás sajátosságai, főbb vonásai.

CSEHSZLOVÁKIA

ŽEMLIČKA, J.: Bezdězsko – „královské území” Přemysla Otokara II. (Bezděz vidéki – II. Přemysl Otokar „királyi területe”).
ČCH, 28. 1980:5. 726–751.
A cikk azokat az okokat elemzi, amelyek a cseh királyt uralkodásának utolsó 15 évében (1263–78 között) egy erős királyi uradalom kiépítésére készítették,

vagyis elmősorban a király belpolitikai törekvéseit, gazdasági és politikai céljait és eredményeit tárja fel.

RATKOŠ, P.: Problematika kolonizácie na valašskom práve na území Szlovánka (A vlach-jogon alapuló telepítés problematikája Szlovákia területén).
HS, 24. köt. 1980. 181–224.

A tanulmány átfogó képet ad a vlach (oláh, rutén) telepítés szlovákiai történetéről (13–17. sz.), annak társadalmi, gazdasági és politikai háttéréről.

HOFMANN, G.: Snahy o sjednocení měř a vah v Čechách do r. 1765 (A súly- és mértékegységek egységesítésére irányuló törekvések Csehországban 1765-ig.)
SH, 27. 1980. 5–44.

VOZÁR, J.: Národnostné zápasy v stredoslovenských mestách a slovenské národné povedomie od. 16. do polovice 18. storočia (Nemzetiségi küzdelmek a közép-szlovákiai városokban és a szlovák nemzeti tudat a 16. századtól a 18. sz. közepéig.)
HC, 28. 1980:4. 554–577.

Elsősorban a bányavárosok szlovák, ill. német nemzetiségű lakossága küzdelmeit kíséri figyelemmel a szlovákiai városok elszlovákosodásának kezdeti szakaszától a szlovák nemzeti megújulás kezdetéig.

PÁNEK, J.: Zápas o charakter české stavovské opozice a sněm roku 1575 (A cseh rendi ellenzék jellegéért folytatott küzdelem és az 1575-ös országgyűlés).
ČCH, 28. 1980:6. 863–887.

A cikk lényegében a 16. sz. utolsó negyede és a 17. sz. első évtizede, vagyis közvetlenül az 1620 előtti cseh társadalom politikai fejlődéséről nyújt képet; kísérletet tesz a Fehér-hegyi csata előtti cseh történelem kulcsfontosságú eseményei, a Habsburg uralkodók és a cseh rendi ellenzék közötti viszony új értelmezésére, a cseh rendi ellenzék struktúrájának és politikai programjának értékelésére.

ČORNOJ, P. – FELCMAN, O.: Rozvrstvení feudální řídy v severovýchodních Čechách v letech 1603–1656 (A feudális osztály rétegződése Észak-Kelet Csehországban 1603–1656-ban).
ČCH, 28. 1980:4. 559–589.

A statisztikai módszer segítségével a szerzőpáros azokat a változásokat követi nyomon, amelyek a 17. sz. első felében Észak-Kelet Csehországban a feudális osztályon belül végbementek, de a nemességen kívül az uralkodó, a városok és az egyház problémáit is vizsgálják, amennyiben azok mint feudális hatóságok léptek fel. Számos táblázat, kimutatás nagyon sok értékes statisztikai adattal szolgál.

VADKERTYOVÁ, K.: Mlynský priemysel na východnom Slovensku v rokoch 1848–1918. (A kelet-szlovákiai malomipar 1848–1918-ban.)
NO, 22. 1980. 45–72.

A cikk a kelet-szlovákiai malomipar fejlődése három alapvető korszakát mutatja be; az 1848–66, 1867–1884, ill. az 1884–1914 között bekövetkezett nagyarányú műszaki és gazdasági változások gazdasági-kereskedelmi kihatásait és folyamatát vizsgálja.

MAĎARIČOVÁ, A.: Revolúčne robotnícke hnutie v Bratislave 1929–1933 (A pozsonyi forradalmi munkásmozgalom 1929–1933-ban).

ČCH, 28. 1980:5. 703–725.

A cikk a nagy világgazdasági válság időszaka pozsonyi forradalmi munkásmozgalmának alapvető kérdéseivel foglalkozik; részletes képet kapunk a főváros gazdasági fejlődéséről (főleg a 30-as évek első feléről), a munkásosztály forradalmi mozgalma alakulására gyakorolt hatásáról; a cikk nagyobb része azokról az erőfeszítésekről tájékoztat, amelyet a kommunisták a CsKP V. kongresszusa (1929. febr.) határozataiért, valamint a dolgozóknak a tőke elleni egységes fellépésének megvalósításáért tettek.

MELICHAR, V.: Závěrečné období 2. světové války v Evropě (A 2. világháború befejező szakasza Európában).

ČCH, 28. 1980:4. 481–508.

A cikk 1945. máj. 9-ig külön tárgyalja a szovjet hadseregnek, ill. az angol-amerikai hadseregnek a szovjet ill. az utóbbinak a nyugati fronton kifejtett hadműveleti tevékenységét. Részletesebben Berlin elestével és a májusi csehszlovák felkeléssel foglalkozik.

FRANCIAORSZÁG

EHLERS, J.: Elemente mittelalterlicher Nationsbildung in Frankreich (10.–13. Jahrhundert). (A középkori nemzet kialakulásának elemei Franciaországban, 10–13. század.)

HZ, 231. 1980:3. 565–588.

„A francia klasszikus középkorban sem létezett még a nemzet önálló és átfogó elmélete, hanem csak a nemzet kialakulásának erőteljesen kifejlődött elemei voltak meg, amelyek a 13. század végéig nem juthattak el a fogalmi szintézisig és az általános tudatot nem jellemezheték megfelelően” – írja befejezésül cikkében a szerző.

HALLAM, E.M.: The King and the Princes in 11-th century France. (A király és a hercegek a 11. századi Franciaországban.)

BIHR, t.53. 1980:nov. 143–156

A feudális társadalom tagolódása, a szoros hierarchikus rend érvényesülése a Capet-korszakban.

RANUM, O.: Courtesy, Absolutism, and the Rise of the French State, 1630–1660 (Udvári modor, abszolutizmus és a Francia Állam felemelkedése, 1630–1660).

JMH, 52. 1980:3. 426–451.

A szerző véleménye szerint a francia etikett egészében, egyes szabályai pedig különösen alkalmasak voltak arra, hogy a tartományi nemesség presztizsét csökkentve a központi hatalmat erősítsék. A szociológiai jellegű tanulmány ezt példákkal támasztja alá.

GOULEMOT, J-M.: Démons, merveilles et philosophie à l'Age classique. (Démonok, csodák és a filozófia a klasszikus korban.)

AESC, 35. 1980:6. 1223–1251.

Az irracionális gondolkodás kritikája Franciaországban a 18. sz.-i filozófusok műveiben, elsősorban az Enciklopédiában.

Di RIENZO, E.: Politica e istituzioni culturali in Francia tra ancien régime e rivoluzione. (Politika és kulturális intézmények Franciaországban az ancien régime és a forradalom között.)

SSt, t.21. 1980:3. 565–594.

Az intellektuális élet bürokratikus-adminisztrációs struktúrája a tárgyalt korszakban a forradalom új kultúrpolitikája.

KENNEDY, M.: Les clubs des Jacobins et la presse sous l'Assemblée nationale, 1789–1791. (A jakobinus klubok és a sajtó a nemzetgyűlés korszakában, 1789–1791.)

RH, t. 264. 1980: júl.–szept. 49–64.

Áttekintés a korszakban megjelent újságok profiljáról, példányszámáról, népszerűségük felmérése az országban szétszórót mintegy 60 jakobinus klub körében.

SPRIGATH, G.: Sur le vandalisme révolutionnaire. (A forradalmi vandalizmusról.)

AHRF, 52. 1980:4. 510–535.

A nép spontán kitéréseit igénylő korabeli ideológiák és ezek kritikáinak elemzése a nagy Francia Forradalomra vonatkozóan.

LEMARCHAND, G.: La féodalité et la Révolution: seigneurie et communauté paysanne. (Hűbériség és forradalom: földesúri uradalom és parasztközösség.)

AHRF, 52. 1980:4. 536–558.

A vidéki paraszti forradalmi mozgalmak Franciaország déli részein 1790 és 1799 között.

MARTIN, J-C.: Le commerçant, la faillite et l'historien. (A kereskedő, a csőd és a történész).

AESC, 35. 1980:6. 1251–1268.

A bejelentett csődök elemzése gazdaság és társadalomtörténeti szempontból a franciaországi Niort városban a 19. sz. első felére vonatkozóan.

MITCHELL, A.: The Xenophobic Style: French Counterespionage and the

Emergence of the Dreyfus Affair (Idegengyűlölet: Francia keresztkémkedés és a Dreyfus ügy felmerülése).

JMH, 52. 1980:3. 414–425.

A cikk a 19. sz. végén a francia haseregben szolgáló Alfred Dreyfus kémkedési perével foglalkozik. A szerző szerint a Dreyfus-ügy létrejöttét az idegengyűlölet tette lehetővé, a faji okok az ügy kezdetekor nem játszottak szerepet.

LENGYELORSZÁG

WOJTYSKA, H.D.: Zur Entstehung und Organisation der polnischen Nuntiatür bis 1572. (A lengyel nunciatura keletkezéséhez és szervezetéhez 1572-ig.)

MÖS, 33. 1980. 58–76.

A szerző a lengyelországi nunciatura keletkezési körülményeinek megvilágítása mellett érinti a nunciatura és a török kérdés összefüggését, a nunciatura végleges kialakulásának okait, hatását a lengyel országreformra, viszonyát a lengyel országgyűléshez és végül ismerteti a nunciatura szervezetét.

BRODSKY, D.: Witold Gombrowicz and the „Polish October” (Witold Gombrowicz és a „lengyel október”).

SR, 39. 1980:3. 459–475.

A cikk azt a hatást vizsgálja, amelyet az 1956-os új lengyel kormány berendezése gyakorolt a háború utáni lengyel emigrációs irodalom avantgardista képviselőjének Witold Gombrowicz-nak megítélésére.

MAGYARORSZÁG

KARTOUS, P.: Habsbursko-jagelovské dvojvládíe v Uhorsku v rokoch 1440–1444. (Začiatky Jiskrovej vojenskej činnosti na území Slovenska.) [A Habsburg-Jagelló kettőshatalom Magyarországon 1440–1444 között. (Giskra katonai tevékenységének kezdete a szlovákiai területen)].

HS, 1980. 24. 225–263.

A két dinasztia között megindult katonai-politikai küzdelem első szakaszáról, ennek politikai, gazdasági és társadalmi körülményeiről, szlovákiának a korabeli Magyarország politikai életében betöltött különleges szerepéről tájékoztat a cikk kiadott és még kiadatlan levéltári anyagok és irodalom alapján.

KOPČAN, V.: Osmanské zákonníky ostrihonského, novohradského, sečianského a fil' akovského sandžaku zo 16. storočia (A 16. századi esztergomi, nógrádi, szécsényi és füleki oszmán törvénykönyvek).

HS, 1980. 24. 267–286.

HORVÁTH, P.: Slovenská národnosť v 16. a 17. storočí (Szlovák nemzetiség a 16–17. században).

HČ, 28. 1980:3. 364–380.

A cikk nem a kérdés végleges megoldására vállalkozik, hanem a szlovák nemzet fejlődése szempontjából néhány alapvető kérdés tisztázására vállalkozik csak, mint amilyen pl. a szlovák nyelv fejlődésének, a szlovák nemzeti öntudat kialakulásának, a szlovák területi és etnikai egység formálódásának a kérdése.

ČIČAJ, V.: Ku kultúrnym pomerom Kremnice v 16–18. storočí (Adalék Körömbánya 16–18. századi kulturális viszonyaihoz).

HS, 24. köt. 1980. 163–180.

A cikk áttekintést ad a körömbányai magánkönyvtárakról (a könyvek számáról, nyelvi összetételéről) a könyvtárak téma-szerinti megoszlásáról, a könyvtulajdonosok társadalmi megoszlásáról, de rövid áttekintést ad a körömbányai polgárok képgyűjteményeiről is.

MAREČKOVÁ, M.: Sezonalita prešovského a bardějovského obchodu v prvé polovine 17. století. (Az eperjesi és a bártfai kereskedelem szezon-jellege a 17. sz. első felében.)

NO, 22. köt. 1980. 73–82.

Az eperjesi kereskedők 1617-es, ill. a bártfaiak 1608 és 1617-ből fennmaradt harmincad könyvei alapján a cikk a két város elsősorban a nyári és koraőszi hónapokra korlátozódó kereskedelméről tájékoztat; Eperjes kereskedelmének fontos szerepe volt a közép-európai kereskedelemben is, Bártfa viszont helyi és belföldi kereskedelemben játszott szerepet.

ŠPIESZ, A.: Slováci a ich hospodársko-sociálne postavenie v Uhorsku v 18. storočí (A szlovákok és gazdasági-társadalmi helyzetük a 18. századi Magyarországon.)

HČ, 28. 1980:3. 381–399.

A cikk a 18. századi Magyarországon élő nemzetiségek gazdasági-társadalmi fejlődéséről elsősorban a szlovák nemzetiség szempontjából nézve ad áttekintést, kiemelve, hogy a többi magyarországi nemzetiséghez képest a szlovák lakosság (és a burgenlandi német nemzetiség) jobb gazdasági és társadalmi viszonyok között élt.

GORUN, G.: Aspecte ale luptei cetătenilor din Oradea pentru autonomia orasului. 1. (A nagyváradai polgárok harca a város autonomiájáért.)

C, 1980. 85–105.

Adalékok a város 18. századi történetéhez.

FLEISZ, I.: Aspecte ale vietii economice din Bihor între 1880–1917. (A bihari gazdasági életről 1880–1917 között.)

C, 1980, 617–633.

A nagyváradai üzemek és gyárak, valamint a munkásság számának növekedése a jelzett időszakban.

VANTUCH, A.: Cesta k tereziánskym reformám a boje o ich charakter. (Út a Mária-Terézia-korabeli iskolai reformok felé és a reformok jellegéért folytatott küzdelem).

HŠ, 1980. 24. köt. 147–161

A cikk a Ratio Educationis előzményeit és hatását vizsgálja.

ŠIMONČIČ, J.: Hnutie uhorských jakobínov a Slovensko (A magyar jakobinusok mozgalma és Szlovákia).

HŠ, 1980. 24. köt. 117–145.

Elsősorban a magyar jakobinusoknak a föderatív köztársaság létrehozására vonatkozó nézeteit elemzi, valamint Martinovics és Hajnóczy kapcsolatait a haladó szlovák értelmiségi személyekkel.

DANGL, V.: Rast militarizmu v Uhorsku v období balkánskych vojen (A militarizmus fokozása Magyarországon a balkáni háborúk idején).

ČČH, 28. 1980:3. 377–398.

A cikk tulajdonképpen az 1912–13-as évek Balkánnal összefüggő nemzetközi politikai fejleményeiről, ill. az Osztrák–Magyar Monarchia külpolitikájáról ad áttekintést.

STEJNBERG, V.A.: Iz isztorii imperialisztičeszkaj intervencii protiv Szovetszkaj Vengrii (A Magyar Tanácsköztársaság elleni imperialista intervenció történetéből)

NNI, 1980:6. 40–46.

A British Museum Kézirattárának három olyan dokumentumát elemzi a lett akadémikus, amelyek a nyugati nagyhatalmak valóságos álláspontját tükrözik 1919 júniusából.

MIHOC, B.: Aplicarea reformei agrare din 1921 în orasul Oradea. (Az 1921-es agrár-reform megvalósulása Nagyváradon.)

C, 1980, 653–678.

A földreform kivitelezésének elemzését a földhözjuttatottak névsora egészíti ki.

SUNDHAUSEN, H.: Die Vorbereitung der sozialistischen Wirtschafts- und Gesellschaftsordnung in Ungarn 1945–1948. (A szocialista gazdasági- és társadalmi rend előkészítése Magyarországon 1945 és 1948 között.)

JGO, 28. 1980:4. 547–589.

A szerző először az újjáépítési szakasz politikai kereteit veszi szemügyre, melyben ismerteti a különböző politikai pártokat, ezek egymáshoz való viszonyát. A második fejezetben a Szovjetunió hatását elemzi, végül a harmadik fejezetben a legfontosabb belpolitikai intézkedéseket – földreform, államosítások, hároméves terv – mutatja be és értékeli.

NÉMETORSZÁG

BAHR, E. – DUNSDORFS, E.: Die preussischen Güter des Erik Oxenstierna. (Erik Oxenstierna porosz birtokai.)

ZfO, 29. 1980:4. 615–638.

E.O. (1624–1656) svéd államférfi, 1654-ben apja utódként kancellár lett, 1655-ben X. Károly király Poroszország kormányzójává nevezte ki. A cikk Oxenstierna poroszországi birtokainak megszerzésével és birtokosuk halála utáni sorsával foglalkozik.

ROBEL, G.: Der Wandel des deutschen Sibirienbildes im 18. Jahrhundert (A Szibériáról alkotott kép megváltozása a 18. századi Németországban)

CASS, 14. 1980:3. 40–426.

A cikk azt vizsgálja, hogy Szibéria földrajzi fekvéséről, pontos méreteiről kialakult helytelen kép mennyiben vezethető vissza a természettudományok relatív fejletlenségére, a Nagy Péter féle udvar tájékoztatási politikájára illetőleg egyéb tényezőkre.

BLEIBER, H. – SCHMIDT, W.: Die deutschen Bauernbewegungen im Spannungsfeld zwischen Reform und Revolution während der bürgerlichen Umwälzung 1789 bis 1871. (A német parasztmozgalmak reform és forradalom erőterében a polgári átalakulás alatt 1789-től 1871-ig.)

ZfG, 28. 1980:11. 1079–1095.

Nagyobb paraszti forradalmi mozgalmak Németország történetének jelzett időszakában 3 periódusban jelentkeztek: 1789–1815, a 19. sz. 30-as éveinek kezdete, 1848/49-es forradalom. A következő kérdések állnak középpontban: milyen súlya volt a paraszti elemeknek a polgári forradalomban? Milyen következményekkel járt a parasztság forradalmi magatartására nézve a reformer megoldás, a „porosz utas” politika.

BADE, K.J.: Massenwanderung und Arbeitsmarkt im deutschen Nordosten von 1880 bis zum Ersten Weltkrieg. Überseeische Auswanderung, interne Abwanderung und kontinentale Zuwanderung. (Tömeges vándorlás és munkaerőpiac Északkelet-Németországban 1880-tól az első világháborúig. Tengerentúli kivándorlás, belső költözés és kontinentális bevándorlás.)

AfS, 20. 1980. 265–324.

A cikk tárgya a mezőgazdasági munkaerőpiac alakulásának története, amelyből a szerző az Amerikába való kivándorlást, a belső kelet-nyugati irányú távolsági és a transznacionális időszaki vándorlást emeli ki. Vizsgálja a mozgási formákat és a fejlődési tendenciákat, a meghatározó társadalmi-gazdasági tendenciákat, a meghatározó társadalmi-gazdasági tényezőket és a csoportspecifikus motivációkat.

LANGEWIESCHE, D.: Republik, konstitutionelle Monarchie und „soziale Frage”. Grundprobleme der deutschen Revolution von 1848/49. (Köztársaság, alkotmányos monarchia és „társadalmi kérdés”. Az 1848–49-es német forradalom alapproblémái.)

HZ, 230. 1980:3. 529–548.

A forradalmat a modernizálás külön esetének is tekinthetjük, ami a szerző szerint érvényes a német forradalomra is. A modernizálási kutatások szerint az 1848/49-es forradalom három modernizálási krízisre adott választ: a nemzeti

egységére, a legitimációra és a participációra. A szerző ezeket elemzi. Utal az NDK-beli kutatásokra is.

PETZINA, D.: Gewerkschaften und Monopolfraße vor und während der Weimarer Republik. (A szakszervezetek és a monopóliumok kérdése a weimari köztársaság előtt és alatt).

AS, 20. 1980. 195–218.

A szerző azt a kérdést vizsgálja, hogy a gazdasági koncentráció és az ezzel szükségképpen együttjáró hatalmi koncentráció folyamata hogyan tükröződik a szakszervezeti politikában.

KÁRNÝ, M.: „Kruh přátel říšského vůdce SS” (Přispěvek k výzkumu vztahu nemecké monopolistické oligarchie a SS) („Az SS birodalmi vezér baráti köre”. Adalék a német monopol-oligarchia és az SS kapcsolatának vizsgálatához.)

ČCH, 28. 1980:5. 669–702.

Egy nagyobb lélegzetű tanulmány rövidített változata; áttekinti a témára vonatkozó eddigi kutatások eredményeit, és fehér foltjait, s célja a Freundeskreis Himmler története alapvető kérdéseinek tisztázásához hozzájárulni.

LEHMANN, J.: Faschistische Agrarpolitik im zweiten Weltkrieg. Zur Konzeption von Herbert Backe. (Fasiszta agrárpolitika a második világháborúban. Herbert Backe koncepciójához.)

ZG, 28. 1980:10. 948-957.

Herbert Backe (született 1896-ban, Batumi-ban) 1936-tól, a második négyéves terv meghirdetésétől kezdve jelentős befolyással bírt a fasiszta agrárpolitika alakulására. A szerző Backe koncepcióját és tevékenységét vizsgálja fel.

VOLKMANN, H-E.: L'importance économique de la Lorraine pour le IIIe Reich. (Lotaringia gazdasági jelentősége a III. Birodalom számára.)

RHDGM, 30. 1980:okt. 69–93.

A lotaringiai fémipar szerepe a III. Birodalom gazdasági struktúrájában, termelési és technológiai szintje a 40-es évek elején.

THIES, J.: Peut-on qualifier Hitler de „dictateur faible”? Essai d'analyse des thèmes de la politique extérieure nationale-socialiste. (Lehet-e Hitlert „gyenge diktátornak” nevezni? A nemzeti szocialista külpolitika tételeinek elemzési kísérlete.)

RHDGM, 30. 1980:okt. 33–48.

Hitler szerepe a nemzeti szocialista külpolitika alakításában.

GROEHLER, O. – SCHUMANN, W.: Zu den Bündnisbeziehungen des faschistischen Deutschlands im zweiten Weltkrieg. (A fasiszta Németország szövetségi kapcsolataihoz a második világháborúban.)

ZfG, 28. 1980:7. 624–639.

A fasiszta Németország katonai, gazdasági, politikai viszonya szövetségeseihez, e viszony változásai a háború folyamán.

NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG

HONECKER, E.: In der DDR wird die historische Leistung Martin Luthers bewahrt. (Az NDK-ban megőrizük Luther Márton történelmi teljesítményét.)

ZfG, 28. 1980:10. 927–931.

A Luther születésének 500. évfordulójára megalakult Luther-bizottság ülésén elhangzott előadás, amelyet Honecker e bizottság elnökeként tartott Berlinben.

SCHULTZE, R.: Zur Herausbildung der wirtschaftlich-organisatorischen Funktion der Arbeiter- und Bauern-Macht nach der Gründung der DDR. (A munkás-paraszt hatalom gazdasági-szervezeti funkciójának kialakulásához az NDK megalakulása után.)

ZfG, 28. 1980:7. 609–623.

1949 októberétől 1950 végéig zajlott le az NDK belső fejlődésének legfontosabb folyamata, a munkás-paraszt hatalom megteremtése. A szerző ezt a folyamatot követi végig az államigazgatás, államhatalom és a gazdaság területén.

OLASZORSZÁG

DIAZ, F.: L'idea di una nuova élite sociale negli storici e trattatisti del Principato. (Egy új társadalmi elit eszméje a nagyhercegség történései és közirói munkáiban.)

RSI, t. 92. 1980:3–4. 572–587.

A firenzei köztársaság bukásának okai a kor közirói szemében – a Mediciek Firenzéjének társadalmi struktúrája.

POVOLO, C.: Contributi e ricerche in corso sull'amministrazione della giustizia nella Repubblica di Venezia nell'eta moderna (Adalékok és folyamatban lévő kutatások a Velencei Köztársaság igazságszolgáltatásáról az újkorban.)

QS, 1980:44. 614–626.

Historiográfiai áttekintés.

WRIGHT, A.D.: Venetian law and order: a myth? (Törvény és rend Velencében: mítosz lenne?)

BIHR, t.53. 1980:nov. 192–202.

A társadalmi stabilitás felbomlása, a banditizmus, vendetta, bűnözés elterjedése a 16. sz. végi–18. sz. eleji Velence-tartományban.

NEVLER, V.E.: Dzsuzeppe Madzini i szozdanie pervüh organizacij ital'janszkih rabocsih (Giuseppe Mazzini és az első olasz munkás-szervezetek megalakulása)

NNI, 1980:6. 47–63.

Az 1840-es években az „Ifjú Itália” és Mazzini tevékenysége.

KOMOLOVA, N.P. – FILATOV, G.Sz.: Pal'miro Tol'jatti: vüdajuscisjsza dejatel' ital'janszkogo i mezsduarodnogo kommuniszticeszkogo dvizsenija (Togliatti – az olasz és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyisége).
NNI, 1980:6. 85–106.

A folyóirat 1980:4 és 5. számában folytatólag publikált politikai életrajz befejező része.

ROMÁNIA

SENN, H.A.: Were-beings and Strigoi Legends in Village Life: Romanian Folk Beliefs (Kitalált lények és boszorkánylegendák a falusi életben: romániai néphiedelmek)

EEQ 14. 1980:3. 303–314.

A cikk Romániában 1975-ben és 1977-ben folytatott két nagyszabású gyűjtés anyagán alapul, melynek során több, mint háromszáz – farkasemberrel, boszorkánnyal, vámpírral, sárkánnyal és tündérral kapcsolatos legendát és hiedelmet dolgoztak fel. A szerző tanulmányában elsősorban a farkasemberekkel kapcsolatos legismertebb legendák egy részét mutatja be.

CERNOVODEANU, P.: Comertul Tarilor române în secolul al XVII-lea. (A román országok kereskedelme a 17. században.)

RI, 33. 1980:6. 1071–1099.

A szerző külön fejezetet szentel az üzleteknek, vásároknak, a három „román ország” közötti, és a tényleges külkereskedelemnek; a vám és pénzügyi állapotnak; a kereskedők társadalmi helyzete ábrázolásának; a kereskedelmi társaságoknak.

BERINDEI, D.: Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. (A Tudor Vladimirescu vezette felkelés 1821-ben.)

RI, 33. 1980:5. 823–847.

A szerző arra törekszik, hogy a román történetírásban már több ízben feldolgozott témát az európai politikai viszonyok tükrében ábrázolja.

STAN, A.: Revoluția de la 1821 și statutul internațional al Principatelor române. (Az 1821-es felkelés és a román fejedelemségek nemzetközi szabályzata.)

RI, 33. 1980:5. 847–873.

Az 1821-es felkelés a román népnek az idegen elnyomás alóli felszabadulásának jelentős pillanata. Legégetőbb probléma ebben az időben a fanarióta államrendszer felváltása volt egy korszerűbb rendszerrel, amely európai mintára alakult meg.

LAZĂR, E.: Români din America. (Románok Amerikában)

C, 1980. 632–664.

A román emigráció helyzete Amerikában 1900–1914 között.

ZAHARIA, G.: Dezvoltarea României în anii 1919–1944. (Románia fejlődése 1919–1944 között.)

AI, 1980:3. 36–75.

Románia kül- és belpolitikai tevékenysége egészének bemutatását tűzte ki maga elé a szerző.

TALPES, I.: Reconsiderări politice și militare românești sub impactul ascensiunii fascismului internațional și a sporirii agresivității statelor imperialiste și revizioniste. (1932–1834)

(A román katonai és politikai élet újraértékelése a nemzetközi fasizmus elterjedése és az imperialista és revizionista államok agressziója megnövekedésének idején. 1932–1934.)

RI, 33. 1980:5. 889–917.

A fasizmus és a revizionizmus Románia számára azt jelentette, hogy meg kellett sokszorozza erőfeszítéseit biztonsága megőrzése céljából. A tanulmány az európai külpolitika széles tablója bemutatásának igényével lépett fel.

AXENCIUC, V.: Unele caracteristici economico-sociale ale evoluției industriale a României în deceniul al patrulea. (A romániai ipari fejlődés gazdasági-társadalmi vonatkozásaiából a 40-es években.)

RI, 33. 1980:3. 487–507.

Mezőgazdasági és ipari termelését illetően Románia 1938-ban érte el a legmagasabb szintet a két világháború között.

MUSAT, M. – BOBOCESCU, V.: Impotriva unei nedreptăți istorice. (Egy történelmi igazságtalanság ellen.)

AI, 1980:3. 75–105.

A második bécsi döntést követő népmozgalmak eseményeinek ismertetése.

MATICHEȘCU, O. – BADEA, M.: Masele populare și frontul antihitlerist. (A dolgozó tömegek és a Hitler-ellenes front.)

RI, 33. 1980:4. 627–651.

A romániai népfront mozgalom 1940–1944 augusztus 23 között.

SPANYOLORSZÁG

VILAR, P.: Spain and Catalonia (Spanyolország és Katalánia)

R, 3. 1980:4. 527–577.

A cikk a katalán nemzet 18–19. századi fejlődésének sajátosságaira hívja fel a figyelmet és új megvilágításba helyezi az örökösödési háború néhány aspektusát, valamint a Spanyolország és az iparosodó Katalánia közötti kapcsolatot.

GOUJARD, P.: Une révolution agraire manquée: l'Espagne au 19e siècle. (Egy elmulasztott agrárforradalom: Spanyolországban a 19. sz.-ban).

AHRF, 52. 1980:4. 559–584.

A spanyol mezőgazdaság válsága, a feudalizmus továbbélése az agrárviszonyokban, a felhalmozódó társadalmi feszültségek a 18. sz. végétől a 19. sz. végéig.

SZOVJETUNIÓ

UDALCOVA, Z. – SCSAPOV, Ja. – GUTNOVA, E. – NOVOSZEL'CEV, A.: Drevnjaja Rusz' – zona vsztrecsi civilizacij (Az ősi Rusz, mint a különböző civilizációk találkozáshelye)

VI, 1980:7. 41–60.

A cikk annak a tanulmánynak rövidített változata, amelyet a XV. Nemzetközi Történetzkongresszusra készített a szerzői kollektíva.

POPPE, A.: Das Reich der Rus im 10. und 11. Jahrhundert: Wandel der Ideenwelt. (A Rusz birodalma a 10. és 11. században: Az eszmevilág változása.)

JGO, 28. 1980:3. 334–354.

A Kijevi Rusz történetében a 10. század 50-es, 80-as éveit alatta a pogányság, az archaikus gondolat- és életmód nagyfokú válsága következett be. 988-ban kezdődik a kereszténység kora. A szerző ezt az ideológiai átalakulást elemzi.

SCHRAMM, G.: Die erste Generation der altrussischen Fürstendynastie. Philologische Argumente für die Historizität von Rjurik und seinen Brüdern. (Az óorosz fejedelmi dinasztia első generációja. Filológiai argumentumok Rurik és fivéreinek historikuma mellett.)

JGO, 28. 1980:3. 321–333.

Rurik, Sineus és Truvor, a három skandináv testvér története valódiságának igazolása filológiai módszerekkel.

MILOV, L.V.: O drevnejsej isztorii kormcsih knig na Ruszi (A régi orosz egyházi törvénykönyvek)

ISzSzsZr, 1980:5. 105–123.

A 11.–12. századi kódexek eredetéről, nyelvezetéről, a fordítások és a rekonstrukció problémáiról, az összeállítások céljáról, értelmezésükről.

BORISZOV, N.Sz.: Kulikovszkaja bitva i nekotorie voproszú duhovnoj zszizni Ruszi 14–15. vv. (A Kulikovói ütközet és a 14–15. századi orosz szellemi élet néhány kérdése)

VMU, 1980:5. 56–66.

Az 1380-as események tükröződése a folklórban, a világi és az egyházi irodalomban, tradíciókban és az orosz közgondolkodásban.

GORSZKIJ, A.D.: Kulikovszkaja bitva 1380 g. (Az 1380-as Kulikovói csata)

VMU, 1980:4. 3–18.

A történettudomány néhány eredményéről, a kutatás feadatairól számol be a szerző.

GREKOV, I.B.: Kulikovszkaja bitva – vazsnaja veha v politiceszkjoj zsznyj Vosztocnoj Evropü vtoroj polovinü 16.v. (A Kulikovói csata – fontos esemény Kelet-Európa politikai életében a 16. sz. második felében)

SzSz, 1980:5. 3–23.

Az Aranyhorda Kelet-Európa 13–15. sz.-i történetében játszott szerepének, a mongol-orosz kapcsolatok történetének clemzése, a kulikovói szakasz értékelése.

KUCSKIN, V.A.: Pobeda na Kulikovom polje (Győzelem Kulikovó mezején).

VI, 1980:3. 3–21.

A 600 éves évforduló tiszteletére írott megemlékezés, némi aktualizáló felhanggal.

RABINOVICS, M.G.: Voennoe delo na Ruszi éphoi Kulikovszkjoj bitvü (Az oroszországi hadügyek a Kulikovói csata korában)

VI, 1980:7. 103–116.

A 13–14. századi orosz stratégia és taktika, az orosz csapatok összetétele, szervezeti formái és a haditechnika – a tanulmány témája.

STIEGER, C.: Die Oligarchisierung der Novgoroder Stadtaristokratie und die Bildung der Vatersnamen. (A novgorodi városi arisztokrácia oligarchizálódása és a vezetékevek kialakulása.)

JGO, 28. 1980:3. 355–362

A tanulmány tézise a következő: a névadás nem önkényes és esetleges, hanem kifejezi a belpolitikai változásokat és a külpolitikai fenyegetettséget. A szerző megvizsgálja, hogy a 14. és 15. sz. változásai, fontos reformjai hogyan tükröződnek a névadásban, s teszi ezt novgorodi források alapján.

VOROB'EV, V.M. – DEGTJAREV, A.Ja.: Osznovnüe csertü razvitija szel'szkogo raszszelenija na Szevero-Zapade Ruszi v 16–17. vekah (A falusi települések fejlődésének alapvonásai a 16–17. században Oroszország észak-nyugati részén) ISzSzR, 1980:5. 169–180.

A mintegy 32 ezer km²-en elterülő töbttízezer paraszti porta belső rendje, lakosságának összetétele, elfoglaltsága, kötelmei, a gazdaságok kontaktusai.

RAHMATULLIN, M.A.: Generalisszimusz A.V. Szuvorov. Ego iszkuszsztvo pobezdát' (Szuvorov generalisszimusz és az ő győzelem-művészete)

ISzSzR, 1980:5. 64–90.

Szuvorov születésének 250. évfordulója alkalmából készült portré. (1730 nov. 13.)

KRASZNOBAEV, B.I.: Nacsal'nüj period dejatel'noszti Moszkovszkogo universzitetä (A Moszkvai Egyetem tevékenységének kezdeti szakasza)

A fennállásának 225. évfordulóját ünneplő intézmény szervezéséről, legkorábbi történelméről.

KRASZNOBAEV, B.I.: Ruszszkaja kul'tura poszlednej treti 18. veka (Az orosz kultúra a 18. század utolsó harmadában)

VI, 1980:12. 92–108.

A paraszt-kérdés a közgondolkodásban, a progresszív kultúra és az egyházi vezetők harca, a kialakuló nemzeti kultúra és az abszolútizmus.

OKENFUSS, M.J.: Popular Educational Tracts in Enlightenment Russia: A Preliminary Survey (Népszerű nevelési módszerek Oroszországban a felvilágosodás korában: bevezető áttekintés)

CASS, 14. 1980:3. 307–326.

A cikk a felvilágosodáskori Európában elterjedt nevelési nézeteket osztályozza, és megkeresi azokat a népszerű nyugat-európai pedagógiai módszereket, amiket Oroszországban is átvettek a 18. sz. második felében.

McARTHUR, G.H.: Freemasonry and Enlightenment in Russia: The View of N.I. Novikov (Szabadkőművéség és az orosz felvilágosodás: N.I. Novikov nézetei)

CASS, 14. 1980:3. 361–375.

A szerző Novikov, a 18. századi orosz szabadkőművesek egyik vezéralakjának életét követi nyomon. Publikációi hatást gyakoroltak a 19. sz.-i orosz értelmiség értéknepepciója kialakulására.

POLZ, P.: Die Volksaufklärung unter Katharina II. (II. Katalin és a népnevelés)

CASS, 14. 1980:3. 376–388.

Az európai felvilágosodás eszméjének azt a gondolatát, hogy biztosítani kell széles néptömegek számára az iskoláztatást, sok haladó filozófus, köztük Friedrich Melchior Grimm publicista és enciklopédista tette magáévá. Grimm meggyőzte Katalin cárnőt az orosz elemi oktatási rendszer német példára történő bevezetésének szükségességéről. A cikk a reform megvalósításáról számol be.

CARVER, S.: A Reconsideration of Eighteenth-Century Russia's Contributions to European Science (A 18. századi Oroszország és az európai tudományok – új megvilágításban)

CASS, 14. 1980:3. 389–405.

A szerző cikkében a korábbi felfogással szemben azt bizonyítja, hogy a 18. sz. végén Oroszországban jól felkészült kutatógárda működött, melynek tudományos tevékenységét az európai tudományos közösségek nagyra értékelték.

ABRAMOVA, N.G.: Inosztrannüe akcionernüe obszcsesztva v Roszszii v 1905–1914 gg. (Külföldi részvénytársaságok Oroszországban 1905–1914-ben)

VMU, 1980:4. 77–91.

Olyan német, angol, francia, belga részvénytársaságok működését dolgozta fel a szerző, amelyek oroszországi működés céljából szerveződtek.

- KÜTTLER, W.:** Bauernbewegungen und demokratische Revolution in Russland. Zur Agrar- und Bauernfrage in bürgerlich-demokratischen Revolutionen der Epoche des Imperialismus. (Parasztmozgalmak és demokratikus forradalom Oroszországban. Az agrár- és parasztkérdéshez a polgári-demokratikus forradalmakban az imperializmus korszakában.)
ZfG, 28. 1980:11. 1096–1114.
A paraszti-forradalmi mozgalmak jelentősége, lehetőségei és perspektívái szempontjából tipikusak az orosz forradalmak (1905–1907, 1917. február, 1917. február–október) állítja a szerző.
- WILLIAMS, R.A.:** Reporting from Petrograd, 1914–1915 (Pétervári jelentések, 1914–1915)
EEQ, 14. 1980:3. 335–344.
Az I. világháború kitörésekor az USA vállalta, hogy képviseli a német és az osztrák érdekeket az Orosz Birodalomban. A cikk Sherman Miles, Pétervárra akkreditált amerikai katonai attassé munkáját kíséri nyomon 1914 és 1916 között.
- Mc CLELLAND, J.C.:** Utopianism versus Revolutionary Heroism in Bolshevik Policy: The Proletarian Culture Debate (Utopizmus kontra forradalmi hősiesség a bolsevik politikában: a proletár kulturális vita)
SR, 39. 1980:3. 403–425.
A cikk a bolsevikok uralomrajutását követő években a proletár-kultúra létrehozásának sürgősségéről, lehetőségéről, kívánatosságáról vallott különféle nézeteket elemzi. Bemutatja a kulturális elmaradottság felszámolásának Lenin és Sztálin által támogatott módjait.
- KAREV, V.P.:** Nekotorie voproszű organizacii vnesnej trgovli Szovetszkogo goszűdarsztva v voszsztanovitel'nűj period (A szovjet külkereskedelem néhány szervezési kérdése a helyreállítási korszakban)
ISzSzSzR, 1980:6. 137–147.
1921 és 1925 között a főfeladat a kapitalista környezetben megőrizni a Szovjet állam önállóságát.
- GORELIK, Ja.M.:** Dokumental'nűe publikacii po isztorii Velikoj Otecseszvennoj vojnű 1941–1945 godov (Dokumentációs publikációk a Nagy Honvédő Háború történelméről)
ISzSzSzR, 1980:3. 119–127.
A cikk méltatja a számos dokumentumgyűjteményt és a folyóiratok dokumentum-közleményeit.
- SZTRIZSKOV, Ju.K.:** Szovet Narodnűh Komiszszarov SzSzSzR v pervűe meszjacű Velikoj Otecseszvennoj vojnű (A Népbiztosok Tanácsa a Nagy Honvédő Háború első hónapjaiban)
ISzSzSzR, 1980:3. 19–34.
Eddig nem készült szakmunka a szovjet minisztertanács háború alatti tevé-

kenységéről. A szerző rendeletek, memoárok, napiparancsok, stb. felhasználásával próbálja elemezni e terület munkáját a háború kitörésekor.

BRUK, Sz.I.: Étnodemograficeszkie proceszszü v SzSzSzR (Etnikai és demográfiai folyamatok a Szovjetunióban)

ISzSzSzR, 1980:5. 24–47.

A háború utáni népszámlálások anyagának felhasználásával készült a tanulmány, (17 táblázattal).

CLAYTON, E.: Productivity in Soviet Agriculture (Termelékenység a szovjet mezőgazdaságban)

SR, 39. 1980:3. 446–458.

A szerző a szovjet mezőgazdasági termelés növelésének néhány általa lehetségesnek tartott modelljét ismerteti. A tanulmány a mezőgazdasági termelés funkcióinak figyelembevételével, az 1960–1975-ös szovjet mezőgazdasági statisztika felhasználásával készült.

TÜRÖKORSZÁG

KEYDER, C.: Credit and Peripheral Structuration: Turkey in the 1920's (Hitel és perifériális strukturáció: Törökország az 1920-as években)

R, 3. 1980:4. 579–597.

A cikk az 1920-as évek mezőgazdasági fejlődésére lényeges hatást gyakorló török hitelrendszer szerkezetét mutatja be. Rávilágít a prekapitalista társadalmi formáció integrációja és a kapitalista világgazdaságban való beilleszkedés közötti összefüggésekre.

USA

KOLCHIN, P.: In Defence of Servitude: American Proslavery and Russian Proserfdom Arguments, 1760–1860 (A szolgaság védelmében: az amerikai rabszolgaság és az orosz jobbágyság fenntartása melletti érvek, 1760–1860)

AHR, 85. 1980:4. 809–827.

A cikk az amerikai és az oroszországi kényszermunka mellett szóló érveket hasonlítja össze és nyomon követi az egyes argumentumok változását.

TROJANOVSZKAJA, M.O.: Tomasz Dzszefferszon i politiceszkaja bor'ba na Pervom kontinental'nom kongresszse (Thoms Jefferson és az Első Kontinentális kongresszus politikai küzdelme)

VMU, 1980:4. 54–66.

A politikai frakciók kialakulásának története az 1774-es philadelphiai kongresszuson.

PETRAS, J.F. – MORLEY, M.H.: The U.S. Imperial State (Az Egyesült Államok imperialista állam)
R, 4. 1980:2. 171–222.

A cikk az Egyesült Államok társadalmát, mint imperialista államot vizsgálja. Míg a kapitalista állam a szuverén hatalom egyetlen forrása, az imperialista állam más államokkal, regionális erőkkel és helyi hatóságokkal versenyez. A stabilitásra és biztonságra törekvő Washington politikája az infláció emelkedését és az életszínvonal csökkenését hozza magával.

DÉL-AMERIKA

VOIGT, A.: Zum Verhältnis von Feudalismus und Kapitalismus in Lateinamerika – das Beispiel der Grossgrundbesitzverhältnisse in der Landwirtschaft Chiles. (A feudalizmus és a kapitalizmus viszonyához Latin-Amerikában – a nagybirtokviszonyok példája Chile mezőgazdaságában.)
JfW, 1980. IV.27–48.

A szerző először felvázolja a termelési viszonyok fejlődésének történelmi aspektusait a chilei mezőgazdaságban, majd elemzi a feudális és kapitalista kizsákmányolás viszonyát a latifundio-minifundio komplexumán belül, s bemutatja a különböző kizsákmányolási formákat is.

GUERRERO, A.: Naissance des bourgeois latino-américaines au XIXe siècle: le cas de l'Équateur. (A latin-amerikai burzsoáziák születése a 19. sz.-ban: Ecuador példája.)
AESC, 35. 1980:6. 1171–1193.

A nagy kakaótermelő birtokosok összefonódása a kereskedő- és a bankoligarchiával.

KALWA, E.: Der brasilianische Tenentismo. Eine Studie zur politischen Funktion der aktuellen Polemik. (A brazil tenentismo. Tanulmány az aktuális vita politikai funkciójához.)
ZfG, 28. 1980:7. 640–651.

A brazil tenentismo történetének, osztályjelleget, fő célkitűzéseinek leírása a mozgalom kezdetétől napjainkig. (Tenentismo = kb. hadnagyi mozgalom, a portugál tenete (hadnagyság) szóból. Fialat tisztek kispolgári forradalmi mozgalma, amely az első világháború után keletkezett.)

KÖZÉP-AMERIKA

SZOKOLOVA, Z.I.: Szovetszkaja isztoriografija Kubinszkaj revoljucii (A kubai forradalom a szovjet történetírásban)
VI, 1980:11. 33–44.

Az 1959. januári szocialista hatalomátvétel és előtörténete a szovjet szakirodalomban.

KOVALEV, E.V.: Agrarnaja reforma v Mekszike (A mexikói földreform)

Voproszű Isztorii, 1980:8. 57–71.

Az 1910–1917-es mexikói forradalom eredménye az agrár-jellegű megújulás.